

Domovská stránka>Rodinné veci a dedenie>**Rodičovská zodpovednosť – opatrovnícke právo a právo na styk s dieťaťom**

Rodičovská zodpovednosť – opatrovnícke právo a právo na styk s dieťaťom

Bulharsko

1 Čo v praxi znamená právny pojem „rodičovské práva a povinnosti“? Aké sú práva a povinnosti nositeľa rodičovskej zodpovednosti?

V bulharských právnych predpisoch sa pre rodičovskú zodpovednosť a starostlivosť používajú právne pojmy „rodičovské práva a povinnosti“ a „výkon rodičovských práv“. Tento inštitút zahŕňa všetky práva a povinnosti rodiča vo vzťahu k neplnoletým deťom.

V bulharských právnych predpisoch sa rozlišuje medzi maloletými deťmi mladšími ako 14 rokov a maloletými deťmi vo veku od 14 až 18 rokov. Rodičovské práva sa vykonávajú vo vzťahu k obom vekovým skupinám detí.

V prípade osvojenia sa na osvojené dieťa a jeho potomkov na jednej strane a na osvojiteľa a jeho príbuzných na strane druhej vzťahujú rovnaké práva a povinnosti ako medzi pokrvnými príbuznými, kým práva a povinnosti medzi osvojeným dieťaťom a jeho potomkami na jednej strane a ich pokrvnými príbuznými na strane druhej zanikajú.

V rozsudku o rozvode je súd povinný rozhodnúť aj o výkone rodičovských práv, osobných vzťahoch a výživnom voči deťom narodeným v manželstve, ako aj o využívaní domácnosti manželov, a to s ohľadom na záujmy detí.

Súd rozhodne, ktorému z manželov prizná rodičovské práva, a nariadi opatrenia v súvislosti s výkonom týchto práv, osobným stykom medzi deťmi a ich rodičmi a výživom voči deťom. Súd pri rozhodovaní o tom, ktorý rodič bude vykonávať rodičovské práva, posúdi všetky okolnosti s ohľadom na záujem dieťaťa a vypočuje si rodičov a deti, ak sú staršie ako 10 rokov.

2 Kto má spravidla rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu?

Vo všeobecnosti platí pravidlo, že obaja rodičia vykonávajú rodičovské práva spoločne a nerozdielne.

Právne predpisy obsahujú výslovné ustanovenia o právach starých rodičov na udržiavanie styku s dieťaťom.

Neplnoleté deti sú povinné žiť so svojimi rodičmi, pokiaľ neexistujú významné dôvody, aby s nimi nežili. V prípade porušenia tejto povinnosti súd nariadi návrat dieťaťa k rodičom na žiadosť rodičov a po vypočutí dieťaťa, ak je staršie ako 10 rokov.

Každý z rodičov môže samostatne zastupovať deti mladšie ako 14 rokov a dať súhlas na právne úkony v prípade detí vo veku 14 až 18 rokov, len ak je to v ich záujme.

Nehnutelný a hnutelný majetok neplnoletých detí okrem tovaru podliehajúceho skaze možno previesť, zaťažiť záložným právom alebo vo všeobecnosti nakladať s ním so súhlasom okresného súdu v mieste obvyklého pobytu detí, len ak je to nevyhnutné alebo je to jednoznačne v prospech dieťaťa.

Darovanie, úkony zrieknutia sa, poskytnutie úveru a záruky za dlhy inej osoby vo forme záložného práva, hypotekárneho úveru alebo zabezpečenia poskytnuté neplnoletým dieťaťom sú neplatné.

3 Ak rodičia nie sú schopní alebo ochotní vykonávať rodičovské práva a povinnosti voči svojim deťom, môže tým byť namiesto nich poverená iná osoba?

Ak správanie rodiča predstavuje hrozbu pre osobu, výchovu, zdravie alebo majetok dieťaťa, okresný súd prijme príslušné opatrenia v záujme dieťaťa z vlastného podnetu alebo na žiadosť druhého rodiča alebo prokurátora a podľa potreby nájde dieťaťu vhodné bývanie.

Tieto opatrenia sa prijímajú aj v prípade, že rodič nie je schopný vykonávať rodičovské práva a povinnosti z dôvodu trvalej telesnej alebo duševnej choroby, dlhodobej neprítomnosti alebo z iných objektívnych dôvodov. Rodič môže byť pozbavený výkonu rodičovských práv v týchto mimoriadne závažných prípadoch: dlhodobá a bez oprávneného dôvodu sa nestará o dieťa a neplatí výživné alebo umiestnil dieťa do špecializovaného ústavu a nevzal si ho odtiaľ naspäť v priebehu šiestich mesiacov od dátumu, keď to mal urobiť.

Súdne konanie o pozbavení výkonu rodičovských práv sa začína na okresnom súde na podnet samotného súdu alebo na žiadosť druhého rodiča alebo prokurátora. Vo všetkých prípadoch obmedzenia alebo pozbavenia výkonu rodičovských práv súd rozhodne aj o opatreniach týkajúcich sa osobného styku medzi rodičmi a deťmi.

Súd môže obnoviť výkon rodičovských práv, ak sa vyskytnú nové okolnosti, alebo na žiadosť rodiča.

Súd *ex officio* oznámi obci v mieste bydliska rodiča pozbavenie výkonu rodičovských práv alebo jeho následné obnovenie na účely určenia poručníka pre maloleté deti vo veku od 14 do 18 rokov alebo opatrovníka pre maloleté deti mladšie ako 14 rokov.

Súd môže na žiadosť riaditeľstva pre sociálnu starostlivosť vydať rozhodnutie o umiestnení dieťaťa mimo rodiny, ak rodičia zomreli, sú neznámi, boli pozbavení rodičovských práv, vykonávajú obmedzené rodičovské práva alebo sa dlhodobo nestarajú o dieťa z objektívneho dôvodu alebo bez oprávneného dôvodu, ak je dieťa obeťou domáceho násillia a je závažne ohrozený jeho telesný, duševný, morálny, intelektuálny a sociálny vývoj. Dieťa sa umiestni do sociálneho ústavu alebo náhradnej rodiny, a to vrátane prípadov, na ktoré sa vzťahuje článok 11 Haagskeho dohovoru z roku 1996 o ochrane detí.

Súd môže nariadiť umiestnenie dieťaťa k príbuzným alebo do náhradnej rodiny alebo špecializovaného ústavu. Pred vykonaním súdneho rozhodnutia riaditeľstvo pre sociálnu starostlivosť v mieste aktuálneho bydliska dieťaťa začne správne konanie o dočasnom ubytovaní dieťaťa.

4 Ako sa ustanovujú budúce rodičovské práva a povinnosti v prípade, že sa rodičia rozvedú alebo žijú oddelene?

Ak sa rodičia žijúci spolu nezhodujú v otázkach súvisiacich s rodičovskými právami, spor sa postúpi okresnému súdu, ktorý vypočuje rodičov a podľa potreby aj dieťa. Voči rozsudku súdu sa možno odvolať v súlade so všeobecnými pravidlami.

Ak rodičia nežijú spolu a nedokážu dosiahnuť dohodu o tom, kto sa bude starať o dieťa, spor vyrieši okresný súd v mieste obvyklého pobytu dieťaťa, pričom ak má dieťa aspoň 10 rokov, najprv ho vypočuje. Voči rozsudku súdu sa možno odvolať v súlade so všeobecnými pravidlami.

5 Ak rodičia uzatvoria dohodu týkajúcu sa rodičovských práv a povinností, aké formality musia dodržať, aby bola dohoda právne záväzná?

Rodičia môžu uzavrieť mimosúdne dohody o udelení a výkone rodičovských práv a dohodnúť sa na pravidlách styku s rodičom, ktorý nemá rodičovské práva. Tieto dohody však nie sú právne záväzné. Bez ohľadu na existenciu mimosúdnej dohody ktorýkoľvek z rodičov môže podať na súd návrh na začatie konania vo veci rodičovských práv alebo úpravu styku s dieťaťom. Súd rozhodne o ďalšom výkone rodičovských práv od daného okamihu bez ohľadu na mimosúdnu dohodu. Na úpravu styku dieťaťa s rodičom, ktorý nemá dieťa v starostlivosti a nežije s ním, sa vzťahuje rovnaký právny rámec.

6 Ak rodičia nedospejú k dohode o rodičovských právach a povinnostiach, ako inak môžu tento problém mimosúdne riešiť?

Podľa zákona o mediácii sa rodinné spory môžu riešiť mediáciou, ale dosiahnutá dohoda o rodičovských právach sa stane právne záväznou až po výslovnom schválení súdom v konaní podľa občianskeho súdneho poriadku.

7 Ak pôjde rodičia na súd, o akých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa môže sudca rozhodnúť?

Súdca môže rozhodnúť o akejkoľvek otázke predloženej súdu vrátane miesta obvyklého pobytu, toho, ktorý rodič bude vykonávať rodičovské práva, aké pravidlá sa stanovia v súvislosti s kontaktom medzi dieťaťom a druhým rodičom, práva tohto rodiča na návštevy/styk, povinnosti vyplácať výživné na dieťa, voľby školy, mena dieťaťa atď. Pozri odpovede na otázky 3 a 4.

8 Ak súd rozhodne o tom, že dieťa zverí do starostlivosti iba jednému z rodičov, znamená to, že môže rozhodovať o všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa bez toho, aby sa najskôr poradil s druhým rodičom?

Vo všeobecnosti rodič vykonávajúci rodičovské práva rozhoduje o každodennom živote dieťaťa, napríklad aj o tom, do akej školy bude dieťa chodiť.

V niektorých prípadoch sa vyžaduje súhlas oboch rodičov, napríklad pri vydávaní dokladov totožnosti dieťaťa alebo keď dieťa opúšťa krajinu, a to bez ohľadu na dĺžku alebo účel cesty vrátane dovolenky.

9 Ak súd rozhodne, že dieťa má byť zverené do opatery obidvoch rodičov, čo to znamená v praxi?

Ak rodičia nebyvajú v spoločnej domácnosti, súd je povinný vydať rozhodnutie o tom, ktorý rodič bude mať rodičovské práva a ako sa bude udržiavať styk s druhým rodičom. Bez toho, aby tým bolo dotknuté uvedené pravidlo, neexistujú obmedzenia týkajúce sa súdnej dohody medzi rodičmi o rozsiahlejších pravidlách styku medzi dieťaťom a druhým rodičom nad rámec bežných postupov. Podľa pravidiel stanovených v judikatúre a zvyčajne akceptovaných účastníkmi konaní v manželských veciach dieťa trávi s druhým rodičom dva alebo viac nepracovných dní mesačne a pevne stanovený počet týždňov počas školských prázdnin.

10 Na ktorý súd alebo orgán sa mám obrátiť, ak chcem podať žiadosť o priznanie rodičovských práv a povinností? Aké postupy musím dodržať a aké dokumenty je potrebné k žiadosti pripojiť?

Príslušným je okresný súd v mieste obvyklého pobytu odporcu. Ak je návrh spojený s návrhom na určenie výživného na dieťa, navrhovateľ môže podať návrh aj na súd v mieste svojho obvyklého pobytu.

11 Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch? Je k dispozícii mimoriadne konanie v naliehavých prípadoch?

Na veci rodičovských práv sa vzťahujú všeobecné procesné pravidlá.

Ak sa vec skúma v rámci prebiehajúceho konania o rozvod manželstva, rodičia môžu požiadať súd o nariadenie dočasných opatrení na výkon rodičovských práv v súvislosti s dieťaťom a úpravu styku s druhým rodičom.

12 Môžem získať právnu pomoc na pokrytie trov konania?

Účastníci konania môžu získať právnu pomoc podľa všeobecných podmienok priznania právnej pomoci v súlade so zákonom o právnej pomoci.

13 Je možné odvolať sa proti rozhodnutiu o rodičovských právach a povinnostiach?

Voči rozhodnutiam vydaným okresným súdom sa možno v súlade so všeobecnými pravidlami odvolať na krajskom súde v lehote dvoch týždňov od prijatia kópie rozhodnutia.

14 Niekedy môže byť nevyhnutné obrátiť sa kvôli výkonu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach na súd alebo iný orgán. Aké postupy sa v takýchto prípadoch uplatňujú?

Rozsudky súdu sa vykonávajú v súlade s občianskym súdnym poriadkom, ktorý obsahuje výslovné ustanovenia o povinnosti konať alebo nekonať alebo o povinnosti odovzdať dieťa. Rozsudok vykonáva verejný alebo súkromný súdny exekútor zvolený navrhovateľom.

15 Čo musím urobiť, aby bolo rozhodnutie o rodičovských právach a povinnostiach vydané súdom v inom členskom štáte uznané a vykonané v tomto členskom štáte?

Uplatňuje sa nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a článok 621 občianskeho súdneho poriadku (účinný od 24. júla 2007).

16 Na ktorý súd v tomto členskom štáte sa mám obrátiť, ak chcem namietať proti uznaniu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, ktoré vydal súd v inom členskom štáte? Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch?

Uplatňuje sa nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a článok 622 občianskeho súdneho poriadku (účinný od 24. júla 2007).

Vo všeobecnosti je príslušným okresný súd v mieste obvyklého pobytu druhého účastníka alebo, ak tento účastník nemá trvalý pobyt v Bulharsku, v mieste obvyklého pobytu tohto účastníka, alebo, ak tento účastník nemá obvyklý pobyt v Bulharsku, mestský súd v Sofii.

Návrh na uznanie a výkon rozsudku vydaného zahraničným súdom alebo rozhodnutia iného zahraničného orgánu o výkone rodičovských práv alebo obnovení výkonu rodičovských práv v prípade neoprávneného premiestnenia dieťaťa v súlade s Európskym dohovorom o uznávaní a výkone rozhodnutí týkajúcich sa starostlivosti o deti a o obnove starostlivosti o deti z roku 1980, ktorý bol uzavretý v Luxemburgu 20. mája 1980 a ratifikovaný zákonom š. v. č. 21 z roku 2003 („dohovor z Luxemburgu“), sa podáva na mestskom súde v Sofii. Súd vykoná verejné zasadnutie za účasti ministerstva spravodlivosti alebo navrhovateľa, účastníkov zahraničného rozsudku alebo rozhodnutia a prokurátora. Súd vypočuje dieťa, ak o to požiada obecné riaditeľstvo pre sociálnu starostlivosť v mieste aktuálneho bydliska dieťaťa. Konanie o uznanie a výkon zahraničného rozsudku alebo rozhodnutia sa pozastaví za týchto okolností: prebieha súdne konanie vo predmetnej veci a toto konanie sa začalo až po začatí konania v štáte, v ktorom bol vydaný príslušný rozsudok alebo rozhodnutie. Rovnaký postup sa uplatňuje aj v prípade, že práve prebieha konanie o uznanie a/alebo výkon iného rozsudku alebo rozhodnutia o výkone rodičovských práv bulharskými súdmi. Táto skutočnosť sa bezodkladne oznámi príslušnému súdu a sudca musí rozhodnúť do jedného mesiaca od oznámenia.

Súd musí vydať rozsudok do jedného mesiaca od dátumu podania návrhu. Rozsudok podlieha odvolaniu na odvolacom súde v Sofii, ktorého rozsudok je konečný.

Tento postup sa vzťahuje aj na návrhy na uznanie a výkon rozhodnutí vydaných po premiestnení dieťaťa, ak je podľa rozhodnutia toto premiestnenie nezákonné. Uznanie a výkon rozhodnutia vydaného iným štátom, ktorý je zmluvnou stranou dohovoru z Luxemburgu, sa zamietne podľa článkov 8 a 9, ak sú splnené požiadavky stanovené v článku 10 ods. 1 dohovoru, a prijme sa len vtedy, keď je rozhodnutie vykonateľné v štáte, v ktorom bolo schválené. Rovnaký postup sa uplatňuje vo veciach, na ktoré sa vzťahuje Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa.

17 Ktorý právny poriadok uplatňuje súd v konaní o rodičovských právach a povinnostiach, ak dieťa alebo účastníci konania nežijú v tomto členskom štáte alebo majú odlišnú štátnu príslušnosť?

Vzťahy medzi rodičmi a dieťaťom sa upravujú právnymi predpismi štátu ich obvyklého pobytu. Ak rodičia a dieťa nemajú spoločný obvyklý pobyt, ich vzťahy sa upravujú právnymi predpismi štátu obvyklého pobytu alebo štátnej príslušnosti dieťaťa, podľa toho, čo je pre dieťa výhodnejšie. Záležitosti opatrovníctva a poručníctva sa upravujú právnymi predpismi štátu obvyklého pobytu osoby, ktorá je v opatrovníctve alebo poručníctve. Vzťahy medzi osobou, ktorá je v opatrovníctve alebo poručníctve, a opatrovníkom alebo poručníkom sa upravujú právnymi predpismi, ktoré sa uplatňovali v čase, keď táto osoba bola zverená do opatrovníctva alebo poručníctva.

Táto webová stránka je súčasťou portálu [Vaša Európa](#).

Privítame vašu [spätnú väzbu](#), pokiaľ ide o užitočnosť poskytnutých informácií.

This webpage is part of an EU quality network

Posledná aktualizácia: 15/12/2020

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné kontaktné body EJS. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu.

Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci ani Európska komisia nenesú žiadnu zodpovednosť ani inak neručia za informácie alebo údaje, ktoré tento dokument obsahuje alebo na ktoré odkazuje. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.